

НАРОД

»Народ« излази свакога дана по подне.

Штампарија се налази у улици Коломбо број 6.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

Рукописи се не враћају.
Огласи и белешке наплаћују се по погодби.
Редакција је у улици Коломбо број 6.
Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

ОТКРИЋА О РАТУ

Добили смо већ број »Пти Паризисна«, у коме се отпочиње објављивање докумената о немачким махинацијама пре рата и о потстицању и поткупљивању бољшевичког покрета у Русији — а о чему смо укратко јавили у једном од наших последњих бројева.

Напомињући унапред да су ова документа издата од самих немачких власти и да представљају непобитан доказ о немачким припремама за напад и о немачком раду у Русији, »Пти Паризисна« нарочито наглашава, да су ова документа аутентична и да их је непосредно из Русије донео човек, који је чувен и славан у науци, у политици и у целој револуционарној Русији, али кога неће да именује из бојазни да га од бољшевика не стигне зла судбина, и ако он тражи да му се објави име.

Ево тих докумената. Седам месеци пре рата, 2 јануара 1914, немачки главни генералштаб издаје циркулар за све обласне команде: »Наређује се, да се у року од три дана поднесе телеграфски извештај о количини ситног новца и способности дотичне области за снабдевање војске основним животним намирницама — Литке.«

Шест месеци пре рата, 18 фебруара 1914, немачко министарство финансија издаје овај циркулар: »Овим се ставља до знања директорима свих немачких банака које имају пословних веза са иностранством, а по споразуму са аустроугарском владом, тако исто и банци Естерајхшиер Кредитанштат, да царска влада сматра као особито важно да умоли директоре означених кредитних установе, те да најхитније установе агенције у овим местима: Лулеа (северна Шведска), Хапаранда, Варде (на финској граници), Берген и Амстердам. Стварање ових агенција је неопходно, да би се што боље штитили материјални интереси немачких акционара у француским, енглеским и руским предузећима, а за шта може наступити потреба у извесним околностима, које би измениле организова-

цију финансијских и индустријских пијаца.

С друге стране, живо се препоручује означеним директорима да се заузму око стварања што тешњих и што поверљивијих веза са финским и америчким банкама. У овом смислу министар је слободан да препоручи шведску банку Ниа-Банкен у Штокхолму и фирму Валдемар Ханзен и Компанија у Копенхагену, као предузећа која одржавају врло велике везе са Русијом.«

Сопственик предузећа Ниа-Банкен, то треба нарочито нагласити, то је Фирстенберг, звањни Ганецки. Које је он народности, то се не зна, али се зна, да је овај ноторни цимервалдијевац интимни пријатељ Лењинов, да је у Бољшевичком покрету играо знатну улогу и да је као штокхолмски банкар у ствари агент немачке владе.

Пет месеци пре рата 8 марта 1914, главни генералштаб издаје овај циркулар свима рударским и фабричким инспекторима: »На основу циркулара од 15 септембра 1887, главни генералштаб у споразуму са индустријском и трговачком дирекцијом предаже да се учини хитна инспекција свих мотора немачке израде као и резервних делова, да се, ако је потребно, што хитније доведу у исправно стање и да се опис по категоријама, а на основу постигнутих резултата поднесе централном бироу главног генералштаба за индустријску статистику — пуковник фон Мирбах.«

Читавих два месеца пре рата, 9 јуна 1914, издат је овај циркулар главног генералштаба командантима области: »Бр. 421. Мобилизација двадесет и четири сата по пријему овог циркулара издати телеграфско наређење свима сопственицима индустријских предузећа да отворе завоје у којима се налазе цртежи и планови за мобилизацију, означени у циркулару од 27 јуна 1887.«

У току рата Немачка већ првих месеци покушава да створи лукавством оно што није могла да изведе оружјем.

Врховна команда из-

даје 2 новембра овај циркулар свима војним агентима који се налазе на руској, француској, италијанској и норвешкој граници: »У свима филијалима банака и банкарских кућа немачких у Шведској, Норвешкој, Швајцарској, Кини и Сједињеним Државама отворени су нарочити војни кредити за споредне ратне потребе.

Врховна команда вас овлашћује да се користите овим кредитима у означеној сразмери, а у циљу рушења фабрика, радионица и војна као и грађанска слагалишта најпотребнијих намирница у непријатељским земљама. Чинећи све за изазивање штрајкова, потребно је да се предузму мере за онеспособљење мотора и механизма, за рушење лађа које носе ратни материјал у непријатељске земље, за паљење резервних хране и израђених објеката, за одузимање електричне снаге великим центрима као и горива и намирница. Нарочити агенти који вам се став-

ЈЕДАН СМЕО ПОДВИГ

Рим. — Три италијанска торпиљера пре неколико дана ушла су у Кварнерски залив и продрла у Бакарску луку, најдубљу у лавиринту отока и канала између Истрије и Далмације.

Ово је једанаести пут како лаке италијанске ратне лађе нападају на устријске поморске базе. Оне су један пут ушле у Пореч, два пута у Пуљ, четири пута у Драч и два пута у Трет. Овога пута требало је дубоко ући у непријатељске територијалне воде, где се није знало, да ли постоји препрека и минираних поља. Капетан Ђано, из Ливорна, командовао је ескадрилом торпиљера, на којој су се налазили и капетани Рицо — то је онај што је торпедовао крстарицу »Беч« у трифранском заливу — и капетан Габријеле д'Анунцио, који је пре поласка са италијанске обале држао леп патриотски говор морнарима.

Користећи се мраком и маглом, торпиљери уђоше у Кварнер неопажено и затим зађоше међу отоке. Тако допловише до Реке и онда скренуше на југ, уз обалу, и уђоше у веома узак канал, сличан Фјорду, који води у Бакарску луку, где је било усидрено неколико великих аустријских пароброда.

Пролаз кроз канал био је веома опасан, јер су нам Аустријанци, да су на вре-

љају на расположење снабдеће вас потребним материјалом за изазивање експлозија и пожара, као и листама оних лица која ће лично изводити ова рушења — др. Е. Фишер, генерални војни саветник.«

Остала документа »Пти Паризисна« објавиће накнадно.

О Аустрији

Париз. — »Еко де Парис« коментаришући оставку аустријског министра председника Сајдлера, коју цар Карло није примио, вели, да се сада може очекивати диктатура у Аустрији.

»Треба — вели лист — да напустимо сваку идеју о одвајању Аустрије од Немачке и да помогнемо све оне елементе, који желе да се одвоје од Аустрије, која није ништа друго него вазал Хохенцолерна. Да обори царистички режим у Русији, Немачка се послужила елементима, који су били многи слабији од елемената, који раде на уништењу Аустрије.

КРИЗА У АУСТРИЈИ

Цирих. — Цар Карло није примио оставку министра председника Сајдлера. Тако Сајдлер и даље остаје. Али његова судбина мора да се реши најдаље до половине овог месеца, јер ако до тог времена не осигура већину за провизорни буџет, мораће поново дати оставку.

Осим буџетског провизоријума криза је имала и других узрока. Министар председник Сајдлер обећао је Немцима немачки суд у Тратенау (у Чешкој). Има неколико десетина година како се Немци боре за ово. Кад се прошле среде пронела вест у парламенту, да је у томе питању дошло до писменог споразума између Сајдлера и Волфа, шефа немачких радикала, одмах су чешки и југословенски посланици ставили до знања влади, да ће такав акт сматрати као »казус белис«. Тада се све немачке странке сложише, да се отпочне буџетска дебата, али Пољаци изађоше са својом изјавом, да не пристају на буџетску расправу и да неће гласати за провизорни буџет.

Килман се жени
Цирих. — Немачки министар спољних послова фон Килман жени се. Већ је објављена скорашња његова веридба са једном женом

ЖЕНСКО ПРАВО ГЛАСА

По мишљењу многих људи рат је имао да скине са дневног реда питање о женском праву гласа и да га гурне у позадину. Међутим, догодило се обрнуто. Томе се могу дати два објашњења: место које имају жене у свима овим догађајима; општа тежња за демократијацијом народа, што је једина гаранција против овакве светске катастрофе у будућности.

У Сједињеним Државама, осам држава су 1917 усвојиле женско право гласа, међу којима и најважнија од свих: Њујорк. Ова победа је значајна не само по томе што отвара брешу у државама Атлантика у питању у коме су оне до сад биле врло упорне, него и по томе што се питање о женском праву гласа повољно развијало у свима осталим америчким државама: од четрдесет и четири државе, колико их има укупно у Северној и Јужној Америци, женско право гласа усвојиле су двадесет држава. У Сједињеним

из породице Фридендер-Фулд, бившом женом једног Енглеца, сада распуштеницом. Фридендер-Фулд је позната берлинска милионарска породица.

АМЕРИЧКА ПОМОЋ

Париз. — Јављају из Вашингтона, да је председник савета за спољне послове Доњег Дома, Флуд, приликом тражења кредита за дипломатску и консуларну службу, изјавио, да ће Сједињене Државе дати више људи и више новаца за рат и за време много краће, него што су амерички народ и савезнички народи могли и помислити.

Он је додао, да влада потпуна сагласност у погледу помоћи, коју савезници очекују од Сједињених Држава и у погледу мере, у којој ће ова помоћ бити дата, као и у погледу времена и начина, како ће се то извршити.

НЕМЦИ У БЕЛГИЈИ

Цирих. — Присталице Немачке у Анверсу приредиле су манифестацију у корист фламманског савета на којој су учествовали и немачки студенти са ганског универзитета.

Маса је дочекала манифестанте звиждањем и физичким нападима. Жене су избиле штаповима многе Немце.

Узбуђење је у вароши велико.

Државама ово је питање унето и у устав републике, благодаречи Вилзону, који је убеђени присталица женског права гласа. Члан устава од 1869, у коме се каже да нико не може изгубити право гласа због тога што припада црвенокожој раси или због тога што су његови претци били робови, допуњен је простим речима: »или због разлике у полу«.

Руска револуција је прокламовала једнакост човечких и жениних права. У Финској изабране су у новембру 1916 двадесет и четири жене у скупштину. У Норвешкој жене могу да бирају и да буду биране. У Данској жене су такође гласале, и то први пут при расправи питања о уступању данских Антила Сједињеним Државама. У Шведској жене имају право гласа у општини, а покушавају да дођу до права гласа и за парламенат, ма да је опозиција конзервативаца врло велика.

ВРЕЊЕ У АУСТРИЈИ

Цирих. — Југословени у Аустрији појачавају своју пропаганду и оснивају нове листове. У Загребу се штампа један лист са чисто националним програмом, који ради на спању свих Јужних Словена. Лист се зове «Глас Словенаца, Хрвата и Срба». У Осиеку од 1. фебруара излази лист «Југ», који је изван странака, али који стоји одлучно на националном становишту Јужних Словена.

Наравно, ова активност изазива и реакцију. После борбе у парламенту настала је борба у општинама. Општински одбор у Марибору (као и у многе друге општине) протествовао је против аспирација Јужних Словена и напао је владу, што не стане на пут том опасном раду. Он позива, владу и посланике, да учине своју дужност пре но што буде са свим доцкан.

«Систематска борба за оцепљење од Аустрије — вели се у једном протесту — показује свој успех у престаним провокацијама марибирског мирног грађанства. Општински одбор одбија од себе сваку одговорност за мир у вароши, ако се не спречи овакав рад издајца.

Немачко свештенство у Чешкој одобрава идеју, да се од немачких области у Чешкој створи аутономна немачка покрајина. Ту су идеју пре неколико дана изнели и немачки посланици из Чешке у парламенту, додавши, да је то једини начин да се среде прилике у Чешкој. Ако се то питање одмах не реши, Немци ће започети велику борбу, а немачко свештенство вели, да ће употребити сва средства да дође до циља. Чеси, напротив, кажу да ту идеју не узимају озбиљно ни сами Немци, који су, у осталом осумњичени као велеиздајници, јер је њихов циљ да се уједине са Немачком.

Сила изјавио је, да питање о независности народа, који до сада ту независност нису уживали, имају да реше поједине државе уставним путем.

Услед тога ми осећамо да је наша дужност, да у име чешко-словачког народа изјавимо да гледиште представника Аустро-Угарске није и наше гледиште.

Напротив ми смо се увек противили таком решењу, на све могуће начине, пошто, према великом нашем искуству и горким разочарењима, то значи апсолутну негацију принципа права народа да одлучују о себи.

Ми дижемо енергичну оптузбу, јер је наша акција апсолутистичким средствима била лишена свога права на независност и да одлучује слободно о себи; сем тога та акција је била стављена на милост и немилост господству немачке и мађарске мањине и немачке централизаторске бирократије.

Пошто је дуалистичка монархија само средство у рукама Немаца и Мађара и пошто династија није испунила обавезу, коју је више пута узела на себе у погледу чешко-словачког народа, чешко-словачки народ изјављује, да је данас ослобођен сваке обавезе према дуалистичкој монархији, као и према династији; чешко-словачки народ изјављује, да је господар, да располаже својим снагама.

Ми посланици чешко-словачког народа изјављујемо, да мир, који нам не би донео правду и слободу за наш народ не би био никакав мир, већ почетак нове борбе за независност, енергичне и систематске, у којој би наш народ уложио своје материјалне и моралне силе; и он неће одступити од ове борбе пре него што постигне повољан резултат.

Ми захтевамо, да свим народима, као и њашем, буде дато право, да присуствује преговорима о миру и потпуна слобода да бране своја права на конгресу о миру.

ПРИЗНАНИЦЕ ИЗ СРБИЈЕ

Обавештајни Биро Српског Црвеног Крста у Солуну добио је нову партију оригиналних признаница из Србије за следеће улагаче.

Умољавају се улагачи да изволе обратити се овом бироу лично или писмено како би им се оригиналне признанице послале; дужни су назначити коме су новац слали као и место где.

Нарочито се улагачи умољавају да пријављују своје адресе ставе читко и јасно исписан свој потпис, број поште и име лица коме су новац слали.

По свима писменим тражњама овај Биро одмах шаље признанице улагачима чије су признанице присиле, а за оне чије признанице још нису припе-

ле, Биро ће послати на означену адресу — кад исте буду дошле:

Ерац Креман капетан, Ерић Димитрије поручник. Живановић Влад. начал. срески, Живановић Милош чиновник, Живановић Н. Стојић (2 пр.), Живановић Ђирко чинов., Живковић Алекса машиновођа, Живковић Живојин, Живковић Т. Јефтимје, Живчић Милан комесар.

Здравковић Јован писар. Иванић Стеван поручник, Ивановић Рад. (2 пр.), Ивашевић Живојин, Ивковић Богољуб, Ивковић М. Свет, шт., Илић Драг. комесар, Илић Јован секретничар, Илић Д. Петар чиновник, Ивановић Добр., Ивановић Добросав, учитељ.

Јаковљевић, Б. Јанковић Добросав, поткив. Јанковић Драг. марв. лекар, Јанковић Мика железн., Јевђевић П. Јован поручн., Јевтић Благоје учитељ, Јевтић Сретен порезн., Јевдић Петар, Јелић Малиша кафеџ., Јовановић Војислав вој. чин. Јовановић Глиша, школски надзорн. Јовановић Мата мајор, Јовановић А. Мил. капетан, Јовановић Никола наредн. (2 пр.) Јовановић Сава коморџија, Јовановић Чедо пуковник, Јанковић Милан, машин. брав. Јанковић Панта, кројач, Јевђевићевић Чедо, срески началн. Јелисавчић Милош надзорн. пруге, Јовановић Пантелија кочничар, Јовановић Света управ. поште, Јорговановић Никола пуковник, Јосифовић Милош сав. жан. наредн., Јовановић Ђ. Добросав.

(Наставиће се)

САОПШТЕЊА

Прилог. — Енглески Генерални Консул предао је Српском Генералном Консулату у Солуну стотину драхми коју је примио од госпођице Мод Елис да се подели српским избеглицама пострадалим од пожара. Госпођица Мод прикупила је ову суму у варошици Финелон Фал—Онтарио — Канада.

Племенитим приложницима који се и са овакве даљине сећају пострадалих српских избеглица, Генерални Консулат изјављује и овим путем своју усрдну захвалност.

Читуља. Резервни артилеријски поручник Миливоје Вукосављевић бр. п. 315. извештава другове и пријатеље, да је његовој породици задесила несрећа и по трећи пут: његов добри отац Глиша Вукосављевић трговац из Шапца умро 25 новембра 1917 у Београду.

Никола Николић, чија породица станује у Видинској ул. бр. 1. Београд. да јави своју адресу Николи Николићу, 4 чета 3 бат. бр. п. 20. Ради саопштења.

Властимир Гавриловић, поручник да се јави Војиславу Стевановићу, поштару II заробљенички пук бр. поште 80.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

Између Позина и Ластико наше патроле су биле активне, а наши топови малог калибра живо су гађали непријатеља у покрету у области Дем Лаги. На висоравни Азјаго наша артилерија је тукла непријатељске трупе у маршу код долине Гал Морана и центрисала је ватру на сектору Вал Френцела и Вал Брента.

Непријатељ је учестано бомбардовао наше положаје на источним линијама.

Између Бренте и Пјаве била је узајамна канонада. Наше патроле су се успешно чаркале са непријатељским извидницама. Дуж обале непријатељ је ложао ватру и слао многе патроле према Кортељацо; наши маринци су их одбили ручним бомбама.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ЛОНДОН. — Из Берлина јављају да ће се нови ратни фронт протезати од Балтичког мора до границе Украјине. Немачка се нада да ће силов наметнути мир максималистима. Немачка штампа припрема јавно мишљење на нову ситуацију.

нем бечког Кореспонденц Бироа од 2 фебруара, у коме се изјављује да Аустрија неће поћи за Немачком ако би она понова предузела операције против Русије.

ДЕПЕШЕ „НАРОДА“

Атина. — Из Цириха: Седам немачких листова, међу којима и «Дајче Тагесцајтунг» и «Берлинер Тагблат» били су за 3 дана забрањени за то, што су донели појединости о процесу против посланика Дитмана, који је осуђен, како је познато, на 5 година робије.

Атина. — Оброк хлеба и брашна смањен је у Мађарској са 400 грама недељно.

Атина. — Јављају из Париза да је генерал Першинг послао америчкој влади овакву депешу: «Саопштите народу да Немци треба да буду побеђени и да ће бити побеђени. Уверите га да је смешно веровати, да ће Немачка изаћи из овог рата као победилац».

Атина. — Из Париза: Боло паша је изјавио жалбу на осуду.

Атина. — Према вестима из Беча број војних и политичких бегунаца у Швајцарској износи за Централне Силе 27.677 а за Савезнике 10.781

Атина. — Краљ се јуче дуго саветовао са командантом атинског гарнизона генералом Данглисом и командантом жандармерије у Старој Грчкој.

МАЛИ ОГЛАСИ

Штампарија «Акуароне» улица Коломба бр. 6 ради све штампарске послове: књиге, формуларе ит.д. као и штамбиље. Слова су нова као и сав други материјал нови су и техничка израда је најбоља.

Винарска радња Ираклије Зарчевна — Битољца — Препоручује добро природно вино, коњак и ракију по најумеренијим ценама. Радња се налази у улици: Макс Хардена Бр. 13. — у близини «Олимпоса». 21—30

Српско Трг. Друштво. Улица Александра Великог број 7, обавља све банкарске, трговачке и транспортне послове. Препоручује наше свету, да се користи услугама ове новчане установе за све своје послове. Врши на својој благајни размену свих новчаних монета по повољним дневним курсевима. 10—10

Енглеска је одлучила такође да реформише свој стари изборни систем. Међу осталим новинама, пројект признаје право гласа и женама, али само оним које су старије од тридесет година. Ово ограничење има циљ да спречи да бирачко тело не постане највећим делом женско, али су га сифражеткиње усвојиле само привремено. Овај је принцип усвојен и у Донијем и у Горњем Дому.

Холанђанке су у чудном положају. Оне могу да буду биране, али не могу да бирају. Кад би било каквих лепих кандидаткиња, да ли би их људи, који једини имају право биранја, примили на своје листе? Информисани људи у овој не сумњају. Ствар је врло бизарна, и будући агитациони зборови за изборе у 1918. када треба да се бира први парламент по овом закону, извесно ће бити врло интересантни.

У Француској питање о женском праву гласа, које већ одавно има своје адвокате, није много напредовало за последње три године. Постојао је предлог Мориса Бареса у коме се давало право гласа удовицама бораца, а био је један законски пројект којим се женама давало право да бирају у општини, а са извесним ограничењима чак и да буду биране.

И Италију је захватио феминистички талас, а било је и неколико министара који су били наклоњени проширењу женских права. Тога има исто тако и у Мађарској, али Немачка и Аустрија су у овом погледу још у периоду ситних почетака.

У Швајцарској због разноликости појединачних законодавстава терен за остварење женског права гласа врло је неповољан, мада постоји доста велика пропаганда, која је нашла израза и у неколико кантонских скупштина.

По свему овоме судећи, није безразложно веровање сифражеткиња, да ће коначно рата донети и једну нову женску еру.

У неколико бројева, почињући од сутра, излазиће у «Народу» занимљив фејтон «Хиљаду мање једна ноћ» од Стев. Матијашевића.

БОРБА НА ЖИВОТ И СМРТ

Цирих. — Текст декларација, које је изгласао уставотворни скуп у Прагу 6. јануара није још објављен у листовима у Аустро-Угарској осим у чешким.

Али ипак је текст ишао ван границе Аустрије и доносимо његове главне тачке.

«Ми народни посланици чешко-словачке нације — каже декларација — са радошћу поздрављамо чињеницу, што ове државе, које су засноване на демократским принципима, а које ратују или су неутралне, данас сматрају, као и ми,

да је право народа, да располажу својом судбином, основица општем, и трајном миру и што раде свим силама да дође до тог свеопштег мира.

Нова Русија међу битне услове за мир поставила је и принцип права народа о самоопредељењу, на начин да народи слободно олуче о својој будућности и да изјаве, хоће ли установити независну државу или ће ући у државну унију са другим народима.

«Противно овом принципу представник Аустро-Угарске у име Централних